

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ

ՀՊՄՀ Կուլտուրայի ֆակուլտետ,
Թանգարանագիտության, գրադարանագիտության և մատենագիտության ամբիոն,

ԱՎԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ
ՖՈՆԴԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

Բանալի բառեր՝ Կենտրոնական գրադարան, մատենագիտական աշխատանք, գրադարանային գործ:

Keywords. Central library, bibliographical work, librarianship.

Գրադարան ամենից առաջ նշանակում է գրականություն՝ գրքեր, պարբերականներ, քարտեզներ, կերպարվեստի նյութեր և այլն: Առանց գրականության չկա գրադարան, չկա և գրադարանային որևէ աշխատանք:

Գրադարանային գիրքը-հասարակական սեփականություն է, որի պահպանումը յուրաքանչյուր քաղաքացու և առաջին հերթին գրադարանային աշխատողի պարտքն է, որին պետությունը վստահել է գրադարանի ամբողջ ֆոնդը: Ֆոնդերի պահպանումն ապահովելու համար, անհրաժեշտ է ճիշտ հաշվառում կատարել, որով հնարավորություն է ստեղծվում իմանալու գրադարանում քանի օրինակ և ինչպիսի գրքեր կան:

Ավ. Իսահակյանի անվան կենտրոնական գրադարանը տեղեկատվական, մշակութային և կրթադաստիարակչական գործունեություն իրականացնող կազմակերպություն է Երևանում: Այն իր նշանակությամբ և գործառնություններով երկրորդ խոշոր գրադարանն է՝ Ազգային գրադարանից հետո:

«Ավետիք Իսահակյանի անվան կենտրոնական գրադարան» ՀՈԱԿ-ը /համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություն/ ունի համընդհանուր ֆոնդ, որը նախատեսված է Երևան քաղաքում բնակվող, նաև ՀՀ այլ մարզերից Երևանում աշխատող կամ սովորող ընթերցողների հանրակրթական, մշակութային, տեղեկատվական և մասնագիտական պահանջների բավարարման համար:

ՀՈԱԿ-ի միասնական ֆոնդը իրենից ներկայացնում է կենտրոնական գրադարանի և մասնաճյուղ-գրադարանների ֆոնդերի համակարգ:

րադարանային ֆոնդը հավաքական հասկացություն է: Այն տարբեր է իր կազմով: Հաճախ համարվում է, որ գրադարանային հավաքածուները բաղկացած են գրքերից: Իրոք, գրքերը դրանց հիմքն են կազմում: Սակայն գրքերը ընդհամենը հրատարակության մի տեսակն են:

Գրադարանում ֆոնդն այն ակտիվ մասն է, որը լիարժեքորեն լուծում է գրադարանների առջև դրված սոցիալական խնդիրները՝ ազդելով մարդու գիտական աշխարհայացքի ձևավորման վրա: Գրադարանային ֆոնդը նպաստում է ցանկացած մակարդակի ընդհանուր և մասնագիտական կրթություն ստանալուն և դրա հետագա կատարելագործմանը:

Գրքային ֆոնդի համակարգ ասելով՝ հասկանում ենք այն, թե գրադարանի ամբողջ գրականությունը ինչպիսի առանձին մասերից է բաղկացած, մասեր, որոնց ամբողջությունը մի համակարգ է: Գրադարանի ամբողջ գրքային ֆոնդի բաժանումը առանձին մասերի բխում է գրականության տարբեր տեսակների առանձնահատկություններից, գրադարանի առջև դրված խնդիրներից և այլ հանգամանքներից:

Կենտրոնական գրադարանում ամբողջ գրականությունը նախ երկու հիմնական մասի է բաժանվում՝ ընդհանուր գրապահոց և առանձին ենթաբաժինների ֆոնդ: Կա նաև առձեռն ու ծառայողական գրականության գրքային ֆոնդ:

Կենտրոնական գրադարանը հնարավորություն է տալիս ստեղծել մշտապես համալրվող, վերաբաշխվող և բոլոր ընթերցողների կողմից հավասարապես օգտագործվող միասնական ֆոնդ: Ի տարբերություն մասնաճյուղ-գրադարանների և կենտրոնական գրադարանի բաժինների ֆոնդերի, գրապահոցի գրքային ֆոնդը հարուստ ու բազմաբովանդակ է. այն հնարավորություն է ընձեռնում լիակատար կերպով բավարարելու ողջ համակարգի ընթերցողների ոչ միայն մասնագիտական, այլև՝ եզակի ու բացառիկ պահանջները: Գրապահոցի հիմնական դերն գրադարանի կենտրոնական համակարգի ընթերցողների սպասարկման կազմակերպումն է ինչպես սեփական, այնպես էլ մնացած կառուցվածքային ստորաբաժանումների /մասնաճյուղ-գրադարանների և ԿԳ բաժինների/ միջոցով: Պահանջված գրականությունը միասնական ֆոնդում չլինելու դեպքում գրապահոցն այն բավարարում է միջգրադարանային բաժնույթի /ՄԳԲ/ միջոցով:

Միասնական ֆոնդերի կազմակերպման և օգտագործման բաժինը կազմակերպում է նաև սպասարկում միջգրադարանային բաժնույթի օգնությամբ:

Ընթերցողների սպասարկումը ՄԳԲ-ի միջոցով կատարվում է այն դեպքում, երբ համակարգի միասնական ֆոնդում բացակայում է անհրաժեշտ հրատարակությունը:

«Ավ. Իսահակյանի անվան ԿԳ» ՀՈԱԿ-ում համալրման աշխատանքներն ընդգրկում են մի քանի հիմնական գործընթաց.

1. Նոր լույս տեսած գրականության ուսումնասիրություն,
2. Գրադարանին անհրաժեշտ գրականության որակական ընտրություն,
3. Գրականության ձեռքբերում տարբեր աղբյուրներից,
4. Անհրաժեշտ գրականության հետադարձ համալրում,

5. Գրադարանային ֆոնդի պարբերաբար ուսումնասիրում՝ արդիականությունը կորցրած գրականությունը հայտնաբերելու նպատակով սպասարկումը այդ կերպ առավել դինամիկ և արագ կազմակերպելու համար:

Գրքափոխանակում

Ավետիք Իսահակյան անվան կենտրոնական գրադարանը և մասնաճյուղ-գրադարանները իրենց բաժանորդագրությունները միշտ իրենք են իրականացնում:

Գրադարանը օգտվում է «ՀԱՅՄԱՄՈՒԼ» Հայաստանի մամուլի տարածման գործակալության ծառայությունից: Բաժանորդագրվել է նաև տասնյակ այլ թերթերի և ամսագրերի վճարովի ու անվճար հիմունքներով: Տարվա ընթացքում վճարովի հիմունքներով գրադարանի մամուլի բաժինը ստանում է «Մարի» ամսագիր (Երևան, 12 օրինակ), «Հայաստան» ամսագիրը (6 օրինակ) և «Գործք» ամսագիրը:

«Ավ. Իսահակյանի անվան ԿԳ» ՀՈԱԿ-ի մամուլի բաժինը բաժանորդագրվել է նաև «Նոր օր», «Մանկավարժական համալսարան», «Մաշտոց», «Բագին», «Հայկական բանակ», «Հայ զինվոր», «Սփյուռք», «Վարկանիշ», «Վարագ», «Արձագանք», «Տիր», «Կամար», «Վէմ», «Հայուհի», «Դիտակ» և այլ թերթերի ու ամսագրերի:

Կենտրոնական գրադարանը ամսագրեր ու թերթեր է ստանում նաև սփյուռքից: Օրինակ՝ «Պայքար: Օրաթերթ ազգային, քաղաքական եւ գրական: Պաշտոնաթերթ Ռամկավար Ազատական կուսակցության Ամերիկայի շրջանի» շաբաթաթերթը (Ուոթերթաուն, ԱՄՆ), «Ալիք ազգային, հասարակական, քաղաքական» շաբաթաթերթը (Թեհրան):

Գրադարանի մամուլի բաժինը 2019 թ. առաջին կիսամյակում բաժանորդագրվել է «Հայաստանի Հանրապետություն», «Առավոտ», «Հայկական ժամանակ», «Գինդ», «Գրական թերթ», «Կրթություն», «168 ժամ», «Իրավունք», «Ֆուտբոլ», «Կանչ», «Ժողովուրդ», «Республика Армения», «Голос Армении», «Новое Время» թերթերին և յուրաքանչյուրից ձեռք բերել մեկական օրինակ:

Գրադարանի համար շատ կարևոր նշանակություն ունեն նվիրատվությունները՝ որպես ֆոնդերի համալրման շարունակական գործընթաց: 2019 թ. առաջին եռամսյակում անհատներից և տարբեր կազմակերպություններից ստացված նվիրատվությունների քանակը կազմում է մոտ 300 միավոր գրականություն: Գրադարանի բարձր հեղինակությունը և ֆոնդերում ստեղծված հայտնի մարդկանց անհատական հատուկ հավաքածուների բաժինը մշտապես նորանոր նվիրատուներ է բերում գրադարան. գիտնականներ, գրողներ, պրոֆեսորներ, արվեստագետներ և այլն: Կան անհատների, ովքեր իրենց անձնական գրադարաններն են նվիրում Ավետիք Իսահակյանի անվան գրադարանին՝ համոզված լինելով, որ այս գրադարանում իրենց տարիներով և մեծ սիրով հավաքած գրականությունը լավագույնս կպահպանվի և լիարժեք կծառայի ընթերցասեր հասարակությանը: Հարկ ենք համարում նշել մի քանի անուններ, ովքեր իրենց հարուստ հավաքածուն

նվիրել են Ավետիք Իսահակյանի անվան գրադարանին. ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Հեն-րիկ Հովհաննիսյան, պրոֆեսորներ Յակով Խաչիկյան, Տիգրան Հախումյան, Նելլի Բարաթյան, ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ Սերգեյ Գալստյան, ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ Հասմիկ Կարապետյան, գրականագետ Ալեքսանդր Թովփյան, ՀԽՍՀ վաստակավոր արտիստ Անահիտ Թովփյան, քաղաքական գործիչ Սերգո Երիցյան, բանաստեղծ Մարո Մարգարյան, Իսպանիայի «Արարատ» միության նախագահ Արարատ Ղուկասյան և այլք: Անհատներից բացի գրադարանին մեծ քանակությամբ գրքեր են նվիրաբերել (մինչ օրս էլ նվիրաբերում են) Մեսրոպ Մաշտոցի անվան մատենադարանը, Երևանի պետական համալսարանը, Վ. Բրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական համալսարանը, Հայաստանի գրողների միությունը, Բրիտանական խորհուրդը, ԱՄՆ դեսպանատունը, Քովեյթի դեսպանատունը, Երևանի քաղաքապետարանը և այլն:

2018 թվականի ընթացքում գրադարանային ֆոնդին նվիրաբերվել է 9537 միավոր գրականություն, որից 7300-ը՝ կենտրոնական գրադարանի ֆոնդին, 2237-ը՝ մասնաճյուղ-գրադարաններին:

Գրականության տացքը ըստ գիտության ճյուղերի 2018 թ. հետևյալ պատկերն ունի.

Հասարակական-քաղաքական՝ 1830 միավոր

Բնական գիտություններ, բժշկություն՝ 493 միավոր

Տեխնիկական, գյուղատնտեսություն և տնտեսագիտություն՝ 205 միավոր

Մշակույթ և սպորտ՝ 588 միավոր

Բանասիրություն, գեղարվեստական գրականություն՝ 6321 միավոր:

2018 թ. բյուջետային միջոցների հաշվին ստացվել է 1122 միավոր գրականություն, որից 621-ը՝ կենտրոնական գրադարանի ֆոնդին, 501-ը՝ մասնաճյուղ-գրադարաններին:

Գրականության տացքը ըստ գիտության ճյուղերի հետևյալ պատկերն ունի.

Հասարակական-քաղաքական՝ 349 միավոր

Բնական գիտություններ, բժշկություն՝ 43 միավոր

Տեխնիկական, գյուղատնտեսություն և տնտեսագիտություն՝ 16 միավոր

Մշակույթ և սպորտ՝ 43 միավոր

Բանասիրություն, գեղարվեստական գրականություն՝ 671 միավոր:

2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ «Ավ. Իսահակյանի անվան ԿԳ»-ի ընդհանուր ֆոնդի գրքատաքը կազմել է 709.733 միավոր գրականություն, որից 489.862-ը՝ կենտրոնական գրադարանի ֆոնդին, 219.871-ը՝ մասնաճյուղ-գրադարաններին:

Գրականության տացքը ըստ գիտության ճյուղերի հետևյալ պատկերն ունի.

Հասարակական-քաղաքական՝ 127.810 միավոր

Բնական գիտություններ, բժշկություն՝ 49.692 միավոր

Տեխնիկական, գյուղատնտեսություն և տնտեսագիտություն՝ 38.881 միավոր

Մշակույթ և սպորտ՝ 49.805 միավոր

Բանասիրություն, գեղարվեստական գրականություն՝ 443.5451 միավոր:

Կենտրոնական գրադարանն իր բնույթով ունիվերսալ է: Այն բավարարում է քաղաքի բնակչության բոլոր խավերին: Աննպաստ կացության պատճառով մշակութային շատ օջախներ լուծարվեցին, իսկ Երևանի Ավետիք Իսահակյանի անվան կենտրոնական գրադարանը, դիմակայելով շատ դժվարությունների, շարունակում է իր արդյունավետ գործունեությունը:

«Ավ. Իսահակյանի անվան ԿԳ»-ի հարուստ գրքային ֆոնդը կարևոր դեր է խաղում մեր մշակութային և տնտեսական կյանքում, օգնում է ժողովրդի մշակութային մակարդակի բարձրացմանը, նպաստում գիտության, տեխնիկայի և տնտեսության բոլոր բնագավառների աշխատողների սպասարկմանը: Ֆոնդում ընդգրկված գրականությունը հանդիսանում է ինչպես բովանդակության, այնպես էլ գիտական տեսակետից առաջավոր: Այն ընթերցողներին զինում է գիտելիքներով, նպաստում նրանց քաղաքական և մշակութային մակարդակի աճին, օգնում կոնկրետ խնդիրների ու հարցերի լուծմանը:

SUMMARY

The rich collections of the Yerevan city municipal central library plays an important role in our cultural and economic life, helps to increase the cultural level of the citizens.